

У последње време у нашем јавном животу одређени термини се враћају као поштапалице и добијају вредност мантре: реформе, фискална консолидација, штедња итд. То да је неопходно јавне финансије вратити у равнотежу како би држава сервисирала своје обавезе и имала могућност да се задужује на међународном тржишту капитала, као и да је у то име потребно смањити њене оперативне трошкове – неспорно је. Међутим, не смемо пропустити још једну прилику да поставимо суштинска питања: зашто већ три деценије у нашој земљи нема озбиљног привредног раста? зашто, упркос јавном дугу од чак 70 одсто бруто домаћег производа (БДП), немамо изграђену основну инфраструктуру? где је то право мало богатство које смо позајмљивали од 2008. године отишло? како то да у земљи која се увек одликовала квалитетном металском, наменском и прехранбеном индустријом незапосленост прелази 30 процената? да ли нам је судбина да (једном) након (успешне) фискалне консолидације наставимо да животаримо на неком европском минимуму, без перспективе да ће наша деца живети боље од нас?

Драматична истина да ни ове године нећемо забележити привредни раст, упркос вероватном буџетском дефициту од чак осам одсто БДП-а, потврђује суд да нису обезбеђене елементарне претпоставке за развој. Ако упркос рекордном задуживању не можемо да се помакнемо с места, то само значи да смо закључани у структуру привреде којој нема адекватне помоћи и која мора да се мења из корена. Штедња у условима овакве привредне структуре и непостојања базичних предуслова за раст неће довести до жељеног пораста пословног рејтинга земље, већ само до даљег смањења приватне потрошње и инвестиција, као и до наставка одлива страног капитала. Ти предуслови за раст су: физичка инфраструктура за међународни транзит робе, спољна политика која Србију чини чвориштем у глобалној трговини, а не европским слепим цревом, као и напредак у управљању људским ресурсима.

Иако кључна веза између Медитерана и Панонске низије пролази долином Мораве и Вардара, дакле у великој мери кроз нашу земљу, нисмо успели да завршимо Коридор 10. Упркос чињеници да смо у непосредној близини чак три топла мора, нисмо модернизовали пруге које повезују тамошње главне луке с Београдом, који је некад био трговински и финансијски центар региона. Без обзира на то што је Дунав стратешка река у овом делу континента, кроз коју треба да пролази знатан део робе којом се тргује између централне Европе и остатка света, нисмо оптимизовали управљање овим током, а кључна лучка предузећа служе за удомљавање партијских кадрова. Нема тих пореских олакшица и стимулација које могу да компензују основне недостатке у очима инвеститора. Ми, уопште, у сваком материјалном и технолошком процесу бележимо нето губитак, било да је то производња струје, топлоте, било шта друго. Проблем јавних финансија само је последица овог изворног неуспеха у управљању материјалним процесима и ресурсима на простору на којем живимо.

Штедња не може да подигне кредибилитет земље уколико већ не постоји динамичан извозни сектор који може да надомести пад домаће тражње, као и уколико она није у функцији остваривања шире развојне визије, компатибилне са савременим међународним токовима. Штедња која није у служби унапређења развојног модела не представља одрживо решење и не може се сматрати бизнис планом или пак основом за нова јавно-приватна партнерства. Држава која само штеди, а истовремено се не усуђује да има развојни план, даје сигнал да не верује у сопствену будућност, тако да не може да очекује да други (повериоци, инвеститори) у њу поверују.

Крајње је време да се отвори дебата о суштини, дакле о структури, а не само висини јавне потрошње, па тек онда да се доноси одлука где она може да се додатно скреше. Неопходно је проценити каква нам администрација треба за спровођење конкретног плана развоја земље, а не линеарно смањивати број запослених, ризикујући тиме да се уз партијске паразите решимо и услуга аутентичних талената.

Укратко, треба нам наменска штедња за реализацију капиталних инвестиција, а не она за одржавање непродуктивног система. Добро је упослити грађевинску оперативу кроз масовну станоградњу, али и омогућити домаћим фирмама да раде на коридорима као извођачи, а не као водоноше. Нужно је субвенционисање кредита, јер активност комерцијалних банака већ две године опада, а висина камата је прохибиторна за сваки привредни развој. Као сигнал да желимо да инвеститорима понудимо квалитетну радну снагу, моментално треба одузети лиценце образовним „институцијама” где је јавна тајна да се дипломе купују као на пијаци, затим увести обавезно средње образовање и објединити докторске студије на нивоу целог једног универзитета (да дипломе издаје универзитет, а не појединачни факултети у оквиру њега).

Ова влада има подршку да, у сарадњи с нашом научном/академском заједницом, промени развојну парадигму и понуди визију модернизације земље, без чега неће бити ни додатних приватних инвестиција нити одрживог опоравка јавних финансија. Уколико крене тим путем, на следећу седницу владе у Ниш министри ће ићи возом, јер је то у нормалној земљи брже средство транспорта од аутобуса. У супротном, биће можда и крви и зноја и суза, али ће изостати – победа.

(Политика)